

www.nb.rs
"Народ" излази свакога дана по подне.

Штакарија се налази у Франкојевој улици бр. 20.

Власник
КРСТА Ђ. МИЛЕТИЋ

СПИНА С

Рукописи се не враћају.
Огласи и белешке на-
плаћују се по погодби.

Редакција је у улци
Франковој бр. 20.

Главни уредник
ДРАГ. С. ГОГИЋ

НАРОД

Окорели велезидајник

Цирих, 25 октобра

Пангерманистички лист „Лайпцигер Најесте Нахрихтен“ констатује да се помиловани Крамарж није ни најмање изменio; он је увек стари окорели велезидајник.

Планови Чеха и сада, као и пре, уперени су против Немачке, и постоји озбиљна опасност да чешко питање не постане средње европско питање.

ПРЕОКРЕТ

Ако теза изгледа извештала, истина никада није.

Кад су Немци почели рат против Споразума, Савезници су га прихватили: не зато што су рат желели и тражили, не зато што су Немачку хтели да униште, не зато што су га припремали, већ зато што су се борили. Пристанак на рат био је поносан и достојанствен: све се ујутalo, свака политичка борба се притадила, све је упућено на једну страну, на одбрану на бојном пољу.

У Немачкој је тада настало био делиријум од обести. Култ сile опио је све, сви су се заносили само хунским подвизима, брзим освајањем, потчињавањем света. И тамо није било никаквог унутрашњег политичког покрета јер су сви били фасцинирани сјајем немачког оружја.

Тако се за две године једнако чула лупа оружја и грмљава топова; речи није било, договор нико није тражио. Немци због тога што су мислили да ће им оружје бити корисније а Савезници због тога, што су примили и почели један начин објашњавања и достојанствено нису хтели да га мењају, решени да воде рат до краја, како га доцније не би било.

Звек оружја почeo се смањивати. Кад је прошао последњи немачки покушај на Вердену, настало је дефанзиони немачки положај, па ни у њему се Немци нису могли дugo задржати. Убрзо су Французи и Енглези разорили немачку утврђену линiju и ослободили је део француске територије.

Тада Немци, са ограниченим расуђивањем, почеле да сматрају да су пролили доста крви и починили доста не-

среће и понудише мир. Знамо како је та понуда примљена: са истом поноситошћу и решеношћу као и објава рата. На заморену звер се гледало истим очима, као раније на побеснелу. Од мира нема ништа, од њега неће бити ништа, док звер живи.

Да ли су у Немачкој одједном постали свесни све опасности, коју за њих значи овај хладан енглески поглед, или нису, не може се тачно знати, али је сигурно да су најпрескирено и збуњено, па отворено и све јасније почeli да мисле о свом положају, да дижу глас против онога, што им је била религија. Министарске кризе, дебате у Рајхстагу, бура речи по клопила је рику топова на Ипру и на Ени. Саветује се о миру, само питање о миру одлучује све догађаје. Бетман Холвег и Михаелис нису могли мир да пронађу, сад ће се то исто тражити и од Хертлинга.

То је њихово несумњиво право. Али, вантеље за миром, Немачка гледа, да сав свој вашар пренесе и на друге: да се и код Савезника почне унутрашњи разговор о миру. И слика се добија оваква: У немачком посланству у Берну више стотина „секретара“, уз шпијунирање, врше неуморну пропаганду за мир, ослањајући се на главни штаб у коме су Бетман Холвег, Билов и други, који крстаре по Швајцарској. Идеју о миру требало је пошто пото убацити у унутрашњу политику Савезничких земаља.

На све те смутње и тајне понуде, Савезници су отворено одговорили у својим парламентима, и по томе се може судити, колико је далеко свака опасност

од превременог мира. Немачка је баш постигла обрнут резултат својом тајном акцијом, она је допринела да се манифестије код Савезника иста решеност за борбу до краја, каква је постојала у току целог рата.

Нема сумње, да ће Немачка, по пропасти досадашњих метода, тражити какав нов метод да се се приближи циљу. Али подједнако нема сумње и да ће сва будућа срества бити исте судбине, као и досадашња, јер су немачке намере једном за свада разголићене. Само дефинитивном војничком победом доћи ће се до трајног и сигурног мира.

ЗВЕЗДИЦЕ

Из Престоне Беседе бугарског краља:

„Смрт моје љубљене супруге краљице Елеоноре бацила је у тугу мене, мој дом и цео бугарски народ...“

У адреси је, дакле, излишно изјављивати му сачешће.

Гарантута

ПУТ АЛБЕРТА ТОМЕ

Женева, 25 окт.

Г. Алберт Тома, бивши министар наоружања, приспео је у суботу у Женеву. После подне присуствовао је банкету, на коме су биле кантонске власти и конзули савезничких сила. У вече, у „Викторији Хал“, г. Алберт Тома рекао је, у једном говору, да су организована синдикална удружења за мир, који би се оснивао на праву и правди.

Дворана, која је била дупке пуне, приређила је дуге овације бившем француском министру.

СКУПО НАПРЕДОВАЊЕ

Женева, 25 окт.

Листови јављају, да су аустронемачке трупе претрпеле на италијанском фронту врло озбиљне губитке.

Читава одељења јегера, састављена од најбољих елемената, десеткована су.

ХЕРТЛИНГОВ ПРОГРАМ

Берн, 25 окт.

Разговори између новога канцелара и шефова странака отпочели су и настављају се. Званичан извештај каже: Програм новога канцелара јесте јединство у унутрашњим политичким питањима; поверење и солидарност у спољним политичким питањима.

Бернер Тагвахт пише, да Кајзер није конферисао са

шефовима парламента пре постављања новога канцелара, што значи да је био под упливом војних шефова.

ВЕНИЗЕЛОС У РИМУ

Атина, 25 окт.

У разговору са г. Орландом, председником министарства, и са г. Сонином, министром спољних послова, Венизелос се дотакао нерешених питања између Италије и Грчке. Понито су измењавали своје погледе ова три политичара потпуно су се сложили у првим основама срдчног пријатељства између обеју земаља. Г. Венизелос је отпутовао из Рима задовољан.

ЧЕШКА ПОЛИТИКА

Цирих, 25. окт.

Чешки народни посланик Расин, којега су аустријске власти осудиле због велезидаје сада је општом амнестијом помилован и пуштен на слободу. Он пише у „Народни лист“ о чешким политичким циљевима.

Он најпре истиче како ништа друго није могло боље одредити положај Чеха, као Немачка агитација за стварање „Мител—Европе“. Преко Аустроугарске и Бугарске требала је Немачка триумфално да дође до Персијског залива, преко Цариграда и Багдада.

„Ово је тај идеал, који је немачки народ

поставио себи као циљ у овоме рату — наставља Расин у свом чланку, који је цензира немилосрдно искасанали. Права немачка најма позната је сада целом свету, јер су је Немци још у почетку рата, опијени уверењем у сигурну победу, открили спремањем вануставних закона и планом Мител—Европе.

Сада би хтели да прикажу да то није њихов циљ, али је касно. Политика Чеха има самоједан пут, а тај је води право ка потпуној независности целог чешког словачког народа«.

РУМУНСКО ПРИЗНАЊЕ

Женева, 25 окт.

Позадом одликовања српских официра и војника од стране румунског краља „Енделанданс Румен“ донела је један чланак, под насловом „Лавови“ у коме са пуно топлих речи говори о првој групи одликованих српских официра. Чланак се завршава речима: „Легендарни хероји, српски лавови, безграницно дивљење, признање и љубав целог једног братског народа, за који дајете своју крв, окупшује вас као невидљиви обмотач. Нека вас она штити у свима бorbама, да би вам, кад се рат срчи, овај народ могао доказати, на начин достојан вас и њега, и своје дивљење, и своје признање и своју љубав!“

Вароши—мученици

У Француској постоје три врсте вароши: вароши изван борбене линије, као Ремс, Арас и Верден; вароши у неизвестној близини фронта: Барде Дик, Шалон и Делкрек; и вароши далеко од ратне опасности.

Вароши Ремс, Арас и Верден заслужиле су да вечно живе у успоменама људи због велике смрти своје. Нихове посестриме су у непосредној близини Немаца, и они их туку

кад год им на ум падне, као да су везане за колац. Међу њима је највећа мученица Денкерк.

Она је испунила сву машту непријатељеву, која је не оставља на мару ни са копна, ни са мора, ни са неба.

Нарочито кобан за њу био је септембар. Аероплан „Гота“ имају само да пређе пут од 30 километара па да је муче. Готово иччују доље они преко мора. Жртва је и свише близу њихових автога. Нарочито када су погодне ноћи они учествају своје штете.

Али Денкерк доле ипак живи. Да видимо како. Окна су сва разбијена. Њих не заменjuју новима, јер би прве идуће ноћи и она била разбijaјена. На њихова места прикупавају са даске. Незгодно је само што још није пронађено провидно дрво. Ништа више не одваја излоге од улица. Пролазеши поред њих можете видети шешаре и ципеле, а можете се и рукама уверити о њиховој каквоти.

Гостионичари и бербери услужују вас под ведрим небом. Све су фасаде на кућама, цркви и стражари испуњене. Црква и стражара забодиле су своје ране од једног упаљеног аутомобила. Штаба верује да је то његово дело и одушевљава се овом пажњином. Становници вегубе присуство духа, угледали су се на свога општинског председника, Терквема. Они се већије радују кишама и ветру, јер знају да их у те дане нико неће узимати да могу спавати ка миру.

Ама тешко ћели, чада је
вреке лено!

У себама густ црни вео
покрива електричне сијалице.
Светлост мора бити нешто
потојајућа. Осветљен је
само један мали круг на по-
лу. У њему се ради и ручава.
А ако сте срећни и без-
брежни ви ћете моћи у овом
кругу и продремати. Само
што сва га ваша срећа неће
трајати до зоре. Ова ће бити
прекинута у куклој воћи. Из
најслађег сна тргнуће вас страж-
ковит писак: то је сирена.
Једни одлазе у подруме, дру-
ги почувају да продуже
спавање, али им не даје нови
писак. Од прилике је три са-
та ујутру. Ви још размишља-
те у кревету: Хоће ли кућа
издржати? Хоће ли се кров
срушити на вашу главу? Си-
рена непрестано пиши. Можда
се неће ништа необично
догодити. То су авиони «Гота»
који се враћају из Енглеске
— празни.

Оно што вас колико толико
тешти, јесте, да и у Немачкој
има вароши чија су окна по-
лупана, где су гостонице ис-
то тако под отвореним небом,
где људи проводе живот по
подрумима, где је исто тако
мрачно и где по сву ноћ пиши-
ти сирена.

Око за око, зуб за зуб.

ПОСЛЕ ПАДА

Берн, 25 окт.

Немачкој штампи формално
је наређено да прекине свако
даље коментарисање оставке
Михаелисове и да више не
говори о политици коју је он
водио.

Та је наредба издата свима
листовима и она је дошла као
последица кампање коју је по-
вео «Форверц» против полити-
ке бившег канцелара

РАТНИ ПОРЕЗ

Лондон, 25 окт.

Америчка влада одлу-
чила је да заплени сва
имања немачких грађа-
на у Сједињеним Др-
жавама. Ту су урачуната
и сва немачка по-
траживања, која прелазе
милијарду франака.
Ова ће сума бити од-
ређена за куповање об-
лигација зајма Слободе.
Ова је одлука донесена
на основу предлога мно-
гобројних индустриј-
ских удружења и при-
ватних предузећа задуж-
ених у Немачкој, као
и оних, која су имала
права на дивиденду код
разних немачких удру-
жења у Сједињеним Др-
жавама. Разуме се, да
ће бити конфисковани
и огромни депои робе,
коју су Немци покупо-
вали у Америци и де-
поновали у америчке
магацине до краја овога
рата. Рачуна се да вред-
ност сексвестрираног па-
мука, бакра, челика и
петролеума износи пре-
ко 750 милиона франака.
Конфисковање па-
мука (неколико милио-
на бала) отпочеће од-
мах. Овај владин декрет,

којим се Немци приси-
љавају, да допринесу за
ратне трошкове Сједи-
њених Држава, свуда се
одобрава.

Дописник »Дељи Тел-
еграфа« истиче, да се
јавно мишљење у Аме-
рици чуди, зашто са
везници нису давно о-
вако поступили и упо-
требили за ратни порез
непријатељске капита-
ле имобилизиране за
време овога рата.

ИНТЕЛЕКТУАЛНА ВЕЗА

Рим, 25 окт.

На универзитету у Риму
одржан је збор управног са-
вета удружења за интелекту-
ални споразум између савез-
ничких и пријатељских наро-
да. Суделовали су министар
Шалоја, сенатор Волтер као
председник, комесар Стрингер;
професори Кастелнуово, Роси,
Галанте, Павано, Феделе, др.
Ре, Мињон, професор на ли-
онском универзитету и г. Фе-
рари.

Председник Волтер рефи-
сао је о досадашњем раду у-
дружења; истакао је измену
средњешколских професора из-
међу Италије и Француске и
шта је урађено да се то исто
постигне и са универзитетским
професорима.

После расправе још неких
питања примљена је ова резо-
луција:

• Удружење за интелектуал-
ни споразум међу савезним и
пријатељским народима, воз-
навни да ће се у фебруару
идуће године у Лондону вр-
шити продаја Медицијевих до-
кумената обраћа се влади, да
се заузме за ову ствар и да
нађе начина, да националноме
благу сачува овај извор, то-
лико важан за историју Фи-
ренце и Италије.

РУСИ И ЕНГЛЕЗИ

Петроград, 25 окт.

Енглески посланик
посетио је г. Керенског.
»Известија«, орган Со-
јета, истиче интересовање, које је изазвала
ова посета у политич-
ким круговима. Како но-
вина пишу, том приликом г. Керенски је упо-
знао енглеског посланика
са инструкцијама које је руска влада дала
г. Скобељеву за париску конференцију. Осим
тога г. Керенски је ен-
глеском посланику дао
обавештења о неким у-
нутрашњим питањима.

Исти лист пише, да
је г. Терешченко у сво-
му говору, који је одр-
жао у Привременом
Парламенту, изнео упут-
ства која су дата Ско-
бељеву.

МЕЂУ ПРВИМА

Рим, 25 окт.

Ово су имена италијанских
авијатичара, који су оборили
највише непријатељских аero-
плана: капетан Барака оборио
је 19 апарата; потпоручник
Баракини, поручник Рифо де
Каламбра и мајор Пио обо-
рила су по 13; потпоручник

НАРОД

Оливари 12, поручник Рауца
7, поручник Оливи и наред-
ник Столани по 6, поручник
Сабели 5, наредници Аригони
и Нардини по 4. Других осам
авијатичара имали су по три
победе; 13 њих оборила су
по два апарата, а 76 њих по-
један. Од њих је допејдја по-
гију само поручник Оливари.

ИСТЕ НАМЕРЕ

Рим, 25 окт.

Агенција Стефани јав-
ља да сви немачки за-
робљеници једнодушно
изјављују, да централне
силе иду на то да, о-
фанзивом на италијан-
ском фронту, дођу до
коначког решења рата,
понављајући на тај начин
маневар код Вердена. Али, додаје Аген-
ција Стефани, повлаче-
ње ћебити привремено.

САВЕЗНИЦИ У РИМУ

Рим, 25 окт.

Становништво престо-
нице са одушевљењем је до-
чекало г. Пенлевеа и г. Лојда
Џорџа. Целог дана биле
су патриотске манифеста-
ције за Енглеску и Фран-
цуску.

Г. Пенлеве и г. Лојд Џорџ
друго су конферирали са кра-
љем Виктором Емануелом,
Орландом и генералом Ка-
дорном. Још данас су два
председника савета отишли
на фронт и одмах ће се
вратити у Париз да при-
суствују савезничкој конфе-
ренцији.

ОРЛАНДО И ВИЛЗОН

Рим, 25 окт.

Председник владе Орландо
упутио је г. Вилзону депешу,
у којој изјављује великој аме-
ричкој нацији све живље сим-
патије и дивљење италијан-
ског народа, који, према о-
тромном напору непријатељ-
ске коалиције, уздржава своје
срце и чека час да пође на-
пред. Председник владе изја-
вљује своје непоколебљаво у-
верење, да ће доћи дан, када
ће се, са обе слободне обале
Океана, поздравити заједнич-
ка победа.

Тога дана човечанство ће
моћи боље да иде ка циљу,
који је назначена ваша екс-
ленџија својом речју, која ће
остати сјајна у историји.

САГЛАСНОСТ

Париз, 25 окт.

Г. Венизелос дао је
један интервју листу
»Еклерер де Нис«. У том
интервју г. Венизелос је изразио своју
радост због савезничких
победа на западном фронту. За тим је
додао, да се политичка
победа, којој су Аустро-
Немци тежили нападом

на Италију, може сматрати као пропала, по-
сле потпуне сагласно-
ст између свих странака у Италији.

Венизелос је нагласио
да ће посетити фран-
цуско-енглески фронт у
Француској.

ЗВАНИЧНИ ИЗВЕШТАЈИ

ФРАНЦУСКИ КОМИНИКЕ

У Белгији сукоби па-
трола. Французи су из-
вршили неколико пре-
пада на немачке линије
јужно од Сен Кантена и добили зароб-
љеника.

доста напредовале и још рано
изјутра заузето је село Тас-
шандел са брежуљцима Моз-
марк и Гукберг. Пре подне-
уели смо све предвиђене об-
јекте и добили нешто зароб-
љеника.

ИТАЛИЈАНСКИ КОМИНИКЕ

Непријатељ све више
појачава пресију на гор-
њем Таљаменту. Непри-
јатељски елементи из
претходнице, који су
дошли у контакт са на-
шом бригадом гренади-
ера југо источно од
Сан Вито на Таљамен-
то, одбијени су.

РУСКИ КОМИНИКЕ

У области Црно мор-
ске обале наша одеље-
ња су одбацила Турке
са њихове прве линије
и на неким тачкама до-
прали су до њихове тре-
ће линије. Добили смо
велику количину оруж-
ја и муниције.

РУМУНСКИ КОМИНИКЕ

Дан миран на целом фрон-
ту. Руска артиљерија расте-
рала је непријатељска раднич-
ка озелења у области Бис-
трице и на сектору Корбул.

НАЈНОВИЈЕ ВЕСТИ

АМСТЕРДАМ. — У Хам-
бургу су избили нови неми-
ри код радника у фабрика-
ма муниције и штрајкаша.

ЦИРИХ. — Сазнаје се, да
је Кајзер хтео на место
бившег канцелара да доведе
кнеза фон Билова, али да
је томе енергично био про-
тиван генерал Лудендорф.

ЖЕНЕВА. — Комента-
ришући смењивање Миха-
лисово »Журнал де Женев«
пише, да ће криза у Немач-
кој трајати све док Немач-
ка не призна свој пораз.

РИМ. — У околини Уди-
не карабинери су напали
аутомобил генерала Дорера,
команданта трећег бран-
денбуршког корпуса. Коман-
дант је погинуо, а поруч-
ник Гавениц, који је био са
њим, рањен је и заробљен.

РИМ. — Папа је при-
мio Венизелоса у на-
рочиту аудијенцију, за
време његова бављења
у Риму.

ПЕТРОГРАД. — Пре-
ма последњим извешта-
јима Немци су готово
потпуно евакуисали по-
луостров Вердер, опу-
стошивши целу напуш-
тену територију.

БЕРН. — Швајцарски Фе-
дерални Савет примио се за-
штите поданика и Немачке и
републике Уругваја.

РИМ. — Непријатељ
узима јачи контакт са
нашом линијом.

ЦИРИХ. — У Берлину је
држан велики савет на ко-
јем су били Кајзер, Луден-
дорф, Хинденбург и Хецен-
дорф.

РИМ. — Лојд Џорџ
и Пенлеве изјавили су
да ће Савезници дати

Господину Др. Гатењу.
Са израдом половину златних
зуба, потпуно сам задовољан.
Поред личне захвалности могу
препоручити свакоме, чија по-
треба буде изискивала, да се
потпуно повери солидној и
трајној изради зuba код Вас.

Уасек Вас се са захвалношћу
сећа Ваш поштовалац Мил.
Марковић, 1917 год. Солун.

Др. Алберт Гатењо, зубни
лекар с Универзитета у Па-
ризу, вади зубе без болога.
18 година искуства. Савршен
рад златних зуба за 4-5 дана.